

Professionalisering leerkracht

De leerkracht staat aan de basis. Hij is het die het onderwijs dagelijks vormgeeft. Zonder zijn inspanning, kennis en kunde, heeft Veldvest geen bestaansrecht. Vandaar dat deze Veldnieuws volledig in het teken staat van zijn professionalisering. Allereerst aandacht voor de structuurinterventie. Een uitnodiging om tot persoonlijke en professionele ontwikkeling te komen. De TFT-teams zullen de scholen ingaan en daar waar nodig inspringen op één van de drie o's (opleiden, onderzoek en ondersteuning).

Daarnaast aandacht voor oude en nieuwe initiatieven binnen Veldvest. We kijken terug op de academische basisschool en vooruit naar de ontwerpgroep. De leden van deze groep hebben de opdracht aanvaard nieuwe concepten te ontwikkelen voor het Veldvest onderwijs van de toekomst. Daarnaast gaat na de zomervakantie de tweede lichter leermonitoren aan de slag. Genoeg stof voor een enerverend, nieuw schooljaar. Rest mij nog jullie allemaal opnieuw te bedanken voor de getoonde inzet tijdens dit schooljaar en jullie een zeer fijne en welverdiende vakantie toe wensen.

Groet, Bernard Smits,
Voorzitter College van Bestuur

Inhoud

- De 3 o's **p. 3**
- Academische basisschool: hink - stap - sprong **p. 4**
- Filosoferen met kinderen **p. 4**
- Leermonitoren II nieuwe schooljaar aan de slag **p. 5**
- Leren ontwerpen en onthechten **p. 6**

Structuurinterventie: versterken school en leerkracht

Binden & boeien van de leerkracht

In de dagelijkse praktijk staat de leerkracht constant onder druk. School, ouders en overheid doen continu een beroep op zijn incasseringsvermogen. Hoe blijft dan je professie levendig, uitdagend en behapbaar? De nieuwe structuurinterventie nodigt leerkrachten uit mee te denken over hun dagelijkse praktijk en verder te denken dan het klaslokaal en de schoolmuur. Wat eerst nog eng en onwennig aanvoelt, kan uiteindelijk zowel een persoonlijke als professionele ontwikkeling teweeg brengen.

Verbinding tussen scholen maken, vormt één van de speerpunten van beleid van Veldvest. In de najaarsconferentie 2007 kwam naar voren dat de huidige kwaliteit van aansturing binnen Veldvest niet optimaal verloopt. Ondanks overleg in leeren beleidsgroepen door sleutelfiguren en directies vindt onvoldoende versterking in de dagelijkse praktijk plaats. Scholen opereren nog veelal vanuit hun eigen context waardoor inefficiëntie en isolement ontstaat. Dit terwijl op allerlei vlakken dezelfde vraagstukken spelen. Reden voor verandering. Vandaar dat Veldvest kiest voor een structuurinterventie waarbij 70 sleutelfiguren – mensen uit het veld – zijn gevraagd mee te denken over de toekomst. Op te lossen vraagstuk: hoe leg je meer verbindingen aan en kom je in de praktijk tot meer samenwerking, overdracht en onderzoek.

Transformatieteams

In de nieuwe structuur (zie organogram op pagina 2) is sprake van drie teams. Zo'n team heet een transformatieteam, waar drie

voorzitters leiding aan geven. Elke voorzitter vertegenwoordigt één van de drie o's (onderzoek, opleiding of ondersteuning). Waar voorheen externe partijen dit verzorgden, zorgt Veldvest ervoor dat deze nu intern ontstaan en binnen handbereik zijn. Jos de Mönnink: "Wanneer je de professionals in huis faciliteert, vergroot je hun eigen persoonlijke en professionele ontwikkeling. Pas dan ontstaat het vermogen om zelf de samenhang in de drie o's te zien, aan te brengen en op gang te brengen."

Lees verder op pagina 2

De 70 sleutelfiguren zijn verdeeld over de drie transformatieteams. Aan elk team worden vijf of zes scholen gekoppeld. Deze groep scholen krijgt regelmatig bezoek van hun transformatieteam. Afhankelijk van het onderwerp komen de TFT'ers de school binnen om onderzoek te doen, ondersteuning te bieden of mee te denken over opleidingsactiviteiten. Een voorbeeld hiervan zou kunnen zijn dat een TFT-team een vergelijkend onderzoek doet naar de leesresultaten op de diverse scholen. Hier zouden ondersteunende interventies uit voort kunnen komen. Ook het begeleiden van een leerkracht in ontwikkeling behoort tot de mogelijkheden. Alle activiteiten zijn en blijven gericht op het realiseren van inclusie.

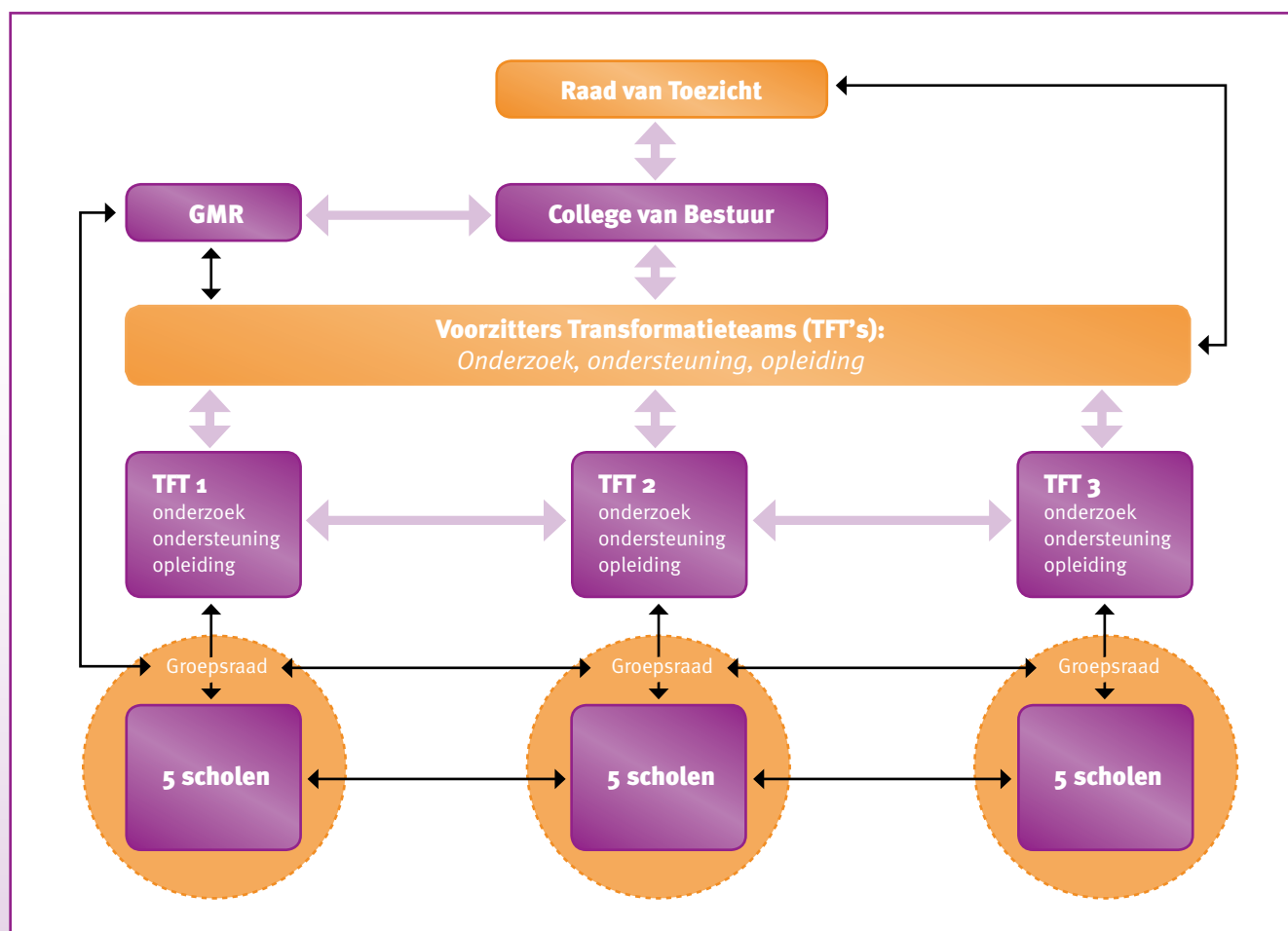
aanloopt, zich verantwoordelijk voelt, zou dit als vanzelf tot actie moeten leiden. De leerkracht zou op zoek willen gaan naar de antwoorden op vragen die hij zichzelf stelt. Met als gevolg: meer werkplezier. "Persoonlijke eigenschappen van leerkrachten, zoals nieuws- en leergierigheid, zijn daarin van belang aan te spreken. Als het hem raakt, komt als vanzelf energie vrij om zelfsturend te willen bijdragen en zaken te willen uitzoeken. Dat wordt dan als kansrijk en avontuurlijk ervaren in plaats van als een zware, extra taak. Iedere leerkracht wil tenslotte het beste voor het kind en voor het onderwijs in zijn algemeenheid", aldus Jos de Mönnink.

Van cultuur naar structuur

Met het instellen van de transformatieteams hoopt Veldvest uiteindelijk bij de werkvloer – de leerkracht – uit te komen. Deze wordt specifiek uitgenodigd en uitgedaagd mee te denken. Jos de Mönnink: "Ik snap dat je als leerkracht in eerste instantie geen spreekwoordelijke polonaise aan je lijf wilt. De druk vanuit verschillende velden, de school, ouders en overheid, is al groot genoeg. Je bent al blij dat je het in de dagelijkse praktijk redt." De nieuwe structuurinterventie spreekt de leerkracht specifiek aan op zijn eigen praktijk. Wanneer hij tegen bepaalde zaken

De 3 o's

- 1. Onderzoek:** zelfevaluerend vermogen, afleggen van verantwoording van de inspanning en het rendement
- 2. Opleiding:** regie op professionele ontwikkeling van personeel (single, double, triple loop leren)
- 3. Ondersteuning:** wegwerken van verschillen, collegiale ondersteuning

De 3 o's

Wat betekent dat nu concreet, de structuurinterventie, voor de mensen die er aan deelnemen? Welke verwachtingen, ideeën en plannen hebben zij? Enkele sleutelfiguren aan het woord over hun keuze voor een TFT-team en voor één van de o's...

De O van onderzoek

Sander Huiswoud, leerkracht en MT-lid 'prof. dr. R. Casimirschool'

“Streven naar wat rechtvaardig is”

“De hoogste waarde voor mij zowel professioneel als persoonlijk, is het streven naar wat rechtvaardig is voor kinderen. Als ik dit als opvoeder steeds beoog, handel ik juist. Vanuit dit oogpunt voel ik mij verplicht het beste onderwijs te kennen én te bieden. Daarom wil ik ook zelf onderzoeken wat werkt en het beste is. Dat mag geen aanname zijn, dat wil ik bewezen zien.

De TFT's bieden de mogelijkheid de kennis en vaardigheden die binnen de stichting aanwezig zijn, te delen en uit te breiden, zowel op aansturingniveau als op het niveau van de groepsleerkracht. Het kan het onderwijs binnen Veldvest als geheel op een hoger plan tillen. Van daaruit bezien is het logisch dat ik hiervan deel uit wil maken. Wel maak ik me zorgen over het enorme aantal overlegmomenten dat potentieel aanwezig is. Als we hierin niet de juiste keuzes maken, wordt de structuur log, traag en ineffectief en komt de kennis niet dicht genoeg bij de groep, leerkracht en uiteindelijk de kinderen.”

De O van opleiding

Erna Verhoef, directeur 'de Berkacker'

“Leerkracht het rijkere gesprek gunnen”

“Al jaren ben ik gefascineerd door het triple-loop leren. Het vormt een fundamentele zoektocht naar je persoonlijke identiteit. Dat is moeilijk maar wel zeer verrijkend. Die opgedane kennis wend je in je eigen school aan. Kinderen hebben recht op een volwassene die weet waar hij voor staat, die vanuit meerdere invalshoeken kan kijken. Zo maken leerlingen met een open blik kennis met de wereld om hen heen.

Ik denk dat het aangaan van het gesprek altijd iets oplevert. Het haalt je uit je beperkte kijk van de context van je school. Je wereld is en wordt groter. Je merkt dat je van andermans kwaliteiten gebruik kunt maken, als je elkaar maar weet te vinden. Scholen zijn hier niet vanzelfsprekend mee bezig. Onderwijs maken we met z'n allen; de leerkracht vormt het aangrijpingspunt. Die moet gaan voelen dat hij behoefte heeft aan één van de o's, over de grenzen van de schoolmuur heen. Ik gun de leerkracht dat rijkere gesprek.”

De O van ondersteunen

Mirjam Govers, leerkracht en MT-lid 'de Brembocht'

“Verrijking en verfrissing”

“Door deel te nemen aan de TFT's wil ik mijn kijk op onderwijs verrijken en nieuwe, verfrissende ideeën opdoen. Door met collega's in gesprek te gaan, door daadwerkelijk in andere scholen te komen, kan ik hopelijk mijn steentje bijdragen. We hoeven niet opnieuw het wiel uit te vinden maar kunnen van elkaar en elkaars expertise leren.

Door scholen te koppelen, zijn mensen breder inzetbaar. Je ontdekt waar kwaliteiten en behoeftes liggen en kunt vervolgens de koppeling maken met de daadwerkelijke ondersteuning. Je kunt daarbij inzetten op affiniteit en kwaliteit van mensen: werken wordt leuker als je doet waar je goed in bent en waar je affiniteit mee hebt. De leerkracht staat centraal, wordt betrokken en denkt mee in de uitvoering van beleid. Hij is het tenslotte die de praktijk van alledag vormgeeft. Daarnaast zorgt de instelling van TFT-teams ook voor een praktisch voordeel: het delen van informatie levert meer gezamenlijkheid op wat uiteindelijk resulteert in tijds winst.”

Academische basisschool: hink - stap - sprong

Het project *academische basisschool* loopt ten einde. Het project dat leerkrachten uitdaagt los te komen van alleen hun uitvoerende rol en hen vraagt verder te kijken dan de dagelijkse praktijk. Intentie: het tot stand brengen van een onderzoekende rol ten aanzien van je eigen persoon, de school en je positie daarin. Na twee jaar is het tijd voor een terugblik.

Enkele jaren geleden kwam zowel vanuit landelijk als Stichtingsstandpunt de vraag naar voren om leerkrachten op onderzoeksmatig vlak zelf te laten leren denken en handelen. Het zelfsturend strategisch vermogen van een school ontstaat alleen dan wanneer je ook eigen expertise – leer- vermogen – ontwikkelt. De academische basisschool was daarmee geboren. Het project koppelt de behoefte uit het veld aan nieuwe kennis ten aanzien van relevante onderwerpen voor de onderwijs- en schoolontwikkeling aan een aantal scholen en leerkrachten daarin.

Momenteel, aan het einde van het traject, schrijven alle deelprojectgroepen (o.a. Filosoferen met kinderen) een eigen rapportage over hun bevindingen. Uitkomsten van het project zijn op een viertal vlakken zichtbaar:

- De leerkracht heeft stil gestaan bij zijn eigen handelen en professionele inbreng. Hij heeft bemerkt dat zijn eigen handelen en keuzes voortkomen uit persoonlijke gevoelens, emoties, verlangens, waarden en opvattingen.
- Aan de hand van aangereikte theoretische handvatten is de alledaagse praktijk inzichtelijker gemaakt. Met deze opgedane vernieuwde kennis kan de leerkracht een nieuwe bijdrage aan het onderwijs in zijn school leveren.
- Ook heeft de leerkracht geleerd zelf na te denken over de pedagogische opdracht van zijn school. Hij kan reflecteren op persoonlijke factoren, theorieën, de praktijk, professionele rol(len) en de positie van (kwetsbare) leerlingen.
- Als laatste punt gelden de verbindingen die aangelegd zijn. PABO studenten, die stage liepen binnen een Veldvest school, hebben hun eigen afstudeerwerk gebaseerd op een – voor de school – relevant thema. Daarnaast is de ‘wetenschap’ de school binnen gebracht. De leerkracht heeft geleerd relevante literatuur te zoeken, te bestuderen en inzichten daaruit toe te passen.

Inzichten van academische basisschool hebben mede geresulteerd in de structuur- interventie en de instelling van de leermonitoren.

Filosoferen met kinderen

In één van de 100-veld groepen ontstond twee jaar terug het plan het project ‘Filosoferen met kinderen’ te starten. Een groep leerkrachten ging enthousiast aan de slag, bestudeerde de nodige theorieën over filosofie en ontwikkelingspsychologie en schreef een projectplan. In hun eigen praktijk gingen ze daarmee aan de slag. Dit alles met als doel aan te sluiten bij het denken van kinderen en dit verder te ontwikkelen.

De huidige maatschappij verwacht van scholen kwalitatief onderwijs zodat kinderen beter toegerust zijn de complexe samenleving aan te kunnen. Het is hierbij van groot belang kinderen te stimuleren in hun denken zodat ze een eigen mening kunnen vormen, hun eigen persoon ontwikkelen en daarmee hun positie bepalen. Het project ‘Filosoferen met kinderen’ richt zich op het stimuleren van dit denken en op opinievorming. Bij de start van het project voerde de groep een literatuurstudie uit, interviewde een

deskundige en maakte een projectplan. Met dit plan gingen ze zelf aan de slag in hun eigen praktijk. Wat daaruit vooral bleek, is dat de rol van de leerkracht drastisch verandert: van een uitvoerende moet hij een onderzoekende rol aannemen. Hij moet in staat zijn te mediëren, wat inhoudt dat hij doelbewust denkvaardigheden aanbrengt en daarbij rekening houdt met de belevingswereld van het kind. Doel: het leergedrag van het kind stimuleren door positieve feedback.

Gerard Peeters, één van leden van de projectgroep, past het mediëren toe in het project de Vreedzame School. Hij bemerkt vooral dat het je als leerkracht bewuster maakt van je eigen handelen en manier van vragen stellen. “Ik weet wat me te doen staat. Ook in klassensituaties probeer ik nog bewuster bezig te zijn met het ruimte geven aan kinderen. Zeker ook met de vraag hoe ik hen in hun denken verder kan krijgen”, aldus Gerard.

Leermonitoren II nieuwe schooljaar aan de slag

“Zekerheden los durven laten”

Onderzoeksmatig leren denken en handelen. De tweede lichting leermonitoren gaat hier vanaf het nieuwe schooljaar mee aan de slag. In dit traject doen leerkrachten en directeuren (onderzoeks)vaardigheden op om te komen tot persoonlijke en professionele ontwikkeling. Immers: wanneer je ontdekt wat je eigen motivaties, vooronderstellingen en emoties zijn, helpt dat je niet alleen persoonlijk maar ook op schoolniveau verder op weg. Een eerste, verkennende bijeenkomst vond plaats.

“Aan de start van het traject was ik heel sceptisch en vond alles maar vaag”, vertelt Marieke Tromp, leermonitor, gestart in 2007-2008. Na een jaar ervaring, denkt ze er heel anders over. “De zelfreflectie die je toepast, is zeer essentieel en waardevol. Ik doorzie nu wat mijn persoonlijke thema’s zijn en hoe ik die toepas in de praktijk.” Op besturenbureau Kempenland is een twintigtal belangstellenden bijeen om te bekijken of ze volgend jaar ook deelnemen. De eerste lichting leermonitoren bestaat uit 14 directeuren/leerkrachten die intern opgeleid zijn. Aan de hand van drie lijnen (kennis, leer, onderzoek) leren ze te reflecteren op eigen gedrag, in te zien hoe ze dit toepassen, privé zowel als zakelijk, en te ontdekken dat dat slechts één zienswijze is.

Theoretische kaders

Jos de Mönnink: “Het hoogst haalbare van dit traject is dat je bij jezelf tot de ontdekking komt dat je bepaalde theoretische keuzes maakt, vooronderstellingen daarin hebt, maar dat je ook ontdekt dat er meer is. Dat verrijkt je repertoire van denken en handelen.”

Fontys OSO, in de persoon van Helma de Keijzer en domeinexperts van de opleiding, is nauw betrokken bij het traject.

“De zelfreflectie die je toepast, is zeer essentieel en waardevol”

Zij dragen mede zorg voor het aanreiken van theoretische kaders, begeleiden het groepsproces en coachen daarnaast deelnemers op individueel niveau. Bij de aansturing vindt voortdurend afstemming plaats met de actuele, persoonlijke betekenisgeving van betrokkenen. Wetenschappelijke kennis vanuit diverse herkomst – van evidence-based tot hermeneutiek – wordt daarbij ingezet. Bij die eerste methode gaat het om het maken van beslissingen op basis van het best

beschikbare bewijs, in combinatie met de kennis en ervaring die je al hebt. Hermeneutiek gaat over het verschijnsel van het verstaan en van de juiste uitleg van wat er verstaan wordt. Kortom: praten we over hetzelfde?

Kwetsbaarheid

In totaal behelst het traject 20 dagen in het jaar, waarvan er 15 op gemeenschappelijke basis plaatsvinden. De overige vijf zijn individueel of basis of in de zogenaamde LOL (leer en ontwikkelingsgroep) in te richten. De eerste lichting vindt het erg prettig in groepsverband te werken: “De diversiteit van de groep, vormt de rijkdom van de opleiding”, aldus Leonie van Heijst. “Het is spannend jezelf kwetsbaar op te stellen. Je zit al jarenlang in een bepaalde rol maar moet je zekerheden loslaten.”

Het eerste jaar vormt met name een persoonlijke verkenning, het tweede jaar bestaat uit een eigen onderzoek. Door hun opgedane theoretische kennis, kunnen de deelnemers de strategische agenda van hun school beter bepalen. De belangstellenden deze middag zijn zeer geïnteresseerd maar zetten wel vraagtekens bij de invulling van het traject en de te investeren tijd. Daar hebben de eerstejaars wel een antwoord op. “Mijn bordje is er niet voller van geworden eerder waardevoller en interessanter”, aldus Leonie. Jos volt aan: “Ruimte vind je nooit in de agenda, maar in je hoofd.”

Veldvest ontwerpgroep – twintig leerkrachten uit het veld – aan de slag gegaan

Leren ontwerpen en onthechten

Je eigen ervaringen uit de praktijk verwoorden, conceptualiseren en vervolgens loslaten zodat nieuwe inzichten en ideeën ontstaan. Dat is wat de Veldvest ontwerpgroep schooloverstijgend beoogt. Een groep van twintig leerkrachten gaat aan de slag met het ontwikkelen van nieuwe concepten voor het Veldvest onderwijs van de toekomst.

‘Bedenk een situatie waarin jullie anderen iets willen leren, bijvoorbeeld een themamiddag voor collega’s’, luidt de eerste opdracht deze middag. Een groep van twintig leerkrachten is bijeen op het besturenbureau voor een eerste bijeenkomst van de Veldvest ontwerpgroep. In groepen van vijf gaan de deelnemers aan de slag. Op grote flip-over vellen verschijnen nieuwe ideeën: een communicatiestrategie voor de Brede School Veldhoven Midden, een plan ter verbetering van de onderlinge contacten tussen leerkrachten.

Ondertussen worden de deelnemers scherp in de gaten gehouden door de kwartiermakers, die samen met Ton Bruining van de KPC groep deze ontwerpgroep vanaf januari vorm hebben gegeven. Zij bekijken de gesprekken en geven vervolgens feedback. In de eerste opdracht gaat het daarbij met name om het aangeven van de verschillen in benaderingswijze tussen mensen. Verandering is dan pas mogelijk wanneer je elkaar doorziet en doorgrondt.

Eigen verhaal vertellen

Na een half uur komt opdracht twee al voorbij. Daarin moeten de groepen expliciteren welke uitgangspunten ze zelf hebben gebruikt bij het opstellen van hun ideeën. Kortom: welke vooronderstellingen, gedragingen, normen, waarden, sterktes en zwaktes liggen er aan ten grondslag? Ton: “Werkwijze in deze ontwerpgroep is dat je als leerkracht je eigen werkelijkheid, je dagelijkse praktijk, meebrengt maar er tijdens het ontwerpen ook afscheid van durft te nemen. Je conceptualiseert je eigen werkelijkheid en laat die vervolgens dan ook los. Door je eigen verhaal te vertellen en te ontdekken welke onbewuste gedragingen en vooronderstellingen je in je hebt, kun je oude ideeën, waarden en normen loslaten en tot nieuwe inzichten komen.”

Cor de Bresser vormt één van de kwartiermakers van de ontwerpgroep en vertelt over zijn eigen ervaring. “Wow, loslaten, dat is toch wel wat”, vertelt hij. “Dan weet je even niet meer waar je mee bezig bent en vraag je je vertwijfeld af ‘doe ik het wel goed?’. Wanneer je jezelf vragen gaat stellen, met een bepaald houvast, pas dan gebeuren er spannende dingen.”

Energie ‘boost’

Opdracht drie en tevens laatste opdracht van de dag: ‘Laat je routine los en kijk op een andere manier naar de werkelijkheid. Vervang je principes. Ga terug naar de verkenning.’ De activiteiten van de ontwerpgroep zijn vergelijkbaar met een trektocht. Er is een concrete uitdaging: innovatief en duurzaam onderwijs op basis van de visie van Veldvest, vertaald in een gebruiksvriendelijk leerplan met praktische handleidingen. De weg staat nog niet vast, wel dat deze net zo belangrijk is als het doel.

De ontwerpgroep gaat vanaf het nieuwe schooljaar aan de slag en komt een middag per twee weken bij elkaar. Verder zal er aan de start van het nieuwe schooljaar ook een tweedaagse plaatsvinden waar, met behulp van experts, op intensieve manier de koppen bij elkaar worden gestoken. Cor: “Ik heb het ervaren als een zeer leerzame dag. Het voelt als een laboratorium,

een plek waar ik inspiratie opdoe en mensen tref. Ik heb er een boost aan energie aan overgehouden.”

Cor de Bresser (l) en Ton Bruining

Uitgave

Stichting Veldvest
Pastoor Jansenplein 21
5504 BS Veldhoven

Tel. 040 | 2531201
info@veldvest.nl
www.veldvest.nl

Realisatie

Antonie Bors &
FCT Communicatie,
Utrecht/Etten-Leur

Fotografie

Antonie Bors &
FCT Communicatie

Bijdragen aan Veldnieuws kunt u mailen aan a.bors@sbkempenland.nl

Een digitale versie van deze uitgave vindt u terug op onze website: www.veldvest.nl